

SERHAT GÜNEY

**ZOR İSİMLİ ÇOCUKLAR
BİR GURBET HİKÂYESİ**

İçindekiler

vii Zor İsimli Çocuklar'ın Hikâyesi

1 BİRİNCİ BÖLÜM Geçmişten Bugüne SO36:

Kuşbakışı Kreuzberg

- 1 Göçlerle Mayalanmış Bir Semt
- 3 Savaşlar Yüzyılında Kreuzberg
- 5 Yıkımdan Sonra, Dirimden Önce
- 7 “Biz İşçi Çağırmiştık Ama İnsanlar Geldi”
- 8 Sudan Çıkmış Balık Gibi...
- 10 Hem İçindedir Duvarın Hem de Dışında
- 12 Renkler, Devinim ve Muhalefet: Paralel Yaşamların Gettosu
- 15 Birleşen Şehir, Açılan Kreuzberg
- 18 Kreuzberg’e Gelen Kreuzberg’i Terk Etmez

25 İKİNCİ BÖLÜM Bizim Mahalle

- 25 Uzaktaki Lunapark
- 27 Eleğin Altında Kalanlar
- 30 Araftaki Çocukluk
- 32 Geri Dönüş Düşünün Gölgesinde
- 34 Mahallenin Kafesinde Serseri Mayınlar Gibi

43 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Fırtına

- 43 Sokaktan Önce Son Çıkış
- 46 Şimşek Gibi Geçtiler
- 48 Posta Kodundan Doğan İsim
- 51 Unvan Savaşları
- 54 Hoyrat Çarpışmalar Zamanı
- 59 Bir ‘Ortaklar’ Yaşantısı
- 64 Sarışındı ve Göçmemiş Bir Göçmendi
- 68 Suç ve Ceza
- 75 Hayalî ‘Dazlaklar’ın Peşinde
- 76 İşgal Evlerine Komşu Olmak
- 79 1 Mayıs: Parklarda, Caddelerde, Sokaklarda
- 83 *Cripo*’suyla Turlayan Tehdit
- 84 Duvarın Yıkıntıları Arasında
- 88 Korku Tüneli

99 DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Çığlık

99 Beden Eğitimi

100 Öncüler, Elçiler ve İlham Perileri

103 Beyaz Perdeden Sokaklara; Hip Hopun Yükselişİ

105 Köklerin ve Dalların Şarkıları

108 Kavgayı Sanata Dönüştüren Dans

109 Kanunsuz Çizgilerle Bombalanan Duvarlar

114 Köprüler, Dizginler, Savrulmalar

123 BEŞİNCİ BÖLÜM Fırtına Dindikten Sonra

123 Bir Paranteze Sıkışmak

127 Geri Dönüp Gelen Yumruklar

129 ‘Serttik, Nobrandık Ama Temiz Çocuklardık’

132 Kara Kuzunun Önlenemez Yükselişİ

136 “Lan Ne Dinliyon Bizim Oğlan?”

139 Geçmişten Kaçmak, Kendinden Kaçamamak

143 Satır Aralarında Büyüyen Özeleştiri

148 Düşenler

155 Kaynakça

159 Dizin

Zor İsimli Çocuklar'ın Hikâyesi

“Hiçbir yerde, bizi talihsizliğimizi unutturacak kadar güler yüzle karşılamıyorlar.”

Don Quijote, Cervantes

Bu kitabın ortaya çıkmasından üç yıl kadar önce, 2011 senesinin Eylül ayında başka bir araştırma vesilesiyle Berlin’de bulunduğum sıralarda 36’lar diye bilinen bir grubun varlığından neredeyse haberim bile yoktu. Almanya’daki bu çalışmayı beraber yürütmek üzere yola çıktığımız Bülent Kabaş gitmişken, Türkiye’deki gençlik alt kültürlerini konu alan doktora çalışmasında kullanmak üzere, diasporadaki hip hop kültürünün yaratıcısı ve taşıyıcısı olan Kreuzbergli bu gençlik topluluğu hakkında biraz veri toplayabilmeyi umuyordu. Uçakta konu hakkında biraz konuştuğumuzu hatırlıyorum, ama işin doğrusu hem yolculuğun heyecanı yüzünden, hem de yapacağımız araştırmanın önceliği nedeniyle onu pek de can kulağıyla dinleyememiştim. Yoğun geçen bir 15 günün ardından Türkiye’ye dönmüş, işlerimize dalmış ve o gün Berlin’e doğru yol alırken şöyle bir üzerinden geçtiğimiz 36 meselesi hakkında bir yıl boyunca çok az konuşmuştuk. Sanırım aramızdaki sessiz bir sözleşmeye uyarak demlenmeye bırakmıştık bu hikâyeyi. Bu süreç aynı zamanda, bazı temel okumaları yapmak ve konuya hazırlanmak açısından verimli bir zaman da sağlamıştı bana. Daha önce, Türk göçmen medyası üzerine Almanya ve Hollanda’da yapmış olduğum çalışmalar dolayısıyla aşına olduğum çok önemli bir eseri yeniden ve bu kez çok daha dikkatli bir biçimde okuma fırsatı buldum. Ayhan Kaya’nın *Berlin’deki Küçük İstanbul* adlı bu kitabı yapacağımız çalışmanın hem sınırlarını hem de olanaklarını belirledi ve gerekli diğer okumalar konusunda yol gösterici oldu. O bir yıl içinde 2011 araştırmamızı tamamlayıp yayınladık, ardından Bülent Kabaş’ın doktora ça-

lışması geldi. Konu gitgide daha fazla ilgimi çekmeye başlamıştı. Sonunda Alman Akademik Değişim Programı DAAD'ın da desteğiyle, Almanya'ya işçi göçü tarihimizin en özgün olgularından birinin hikâyesini yazabilme fırsatını yakalayınca ikimiz de heyecana kapıldık ve bu kez 36'nın peşinden bir kez daha Berlin'in yolunu tuttuk.

Fakat o günden önce, henüz yolculuğun hazırlıklarıyla meşgulken ve sanki bizdeki yetmezmiş gibi bir de Alman bürokrasisinin onlarca ayrıntıyla örülü düğümlerini çözmeye uğraşırken beklenmedik bir olay patlak vermişti. Taksim Gezi Parkı'ndan başlayarak, siyasi tarihimizin en sıra dışı muhalefet hareketlerinden birisinin yangını bir anda memleketin bacasını sarıverdi. Biz bavullarımızı hazırlayalım derken sokaklar savaş alanına dönmüştü. O telaş ve kargaşa içinde, Taksim'deki Gezi Parkı'nda kendilerine müthiş bir yeni dünya kurmaya girişmiş genç insanların arasından geçme, kimi zaman da mahcup bir edayla peşlerine takılma fırsatını yakalayabildik neyse ki. Ne de olsa 16 Haziran günü ülkeden ayrılacak, uzun süre bu yangına, elimiz kolumuz bağlı, 1.900 km uzaktan bakmak zorunda kalacaktık.

Son geceyi televizyonun başında kaygı içinde geçirdik. Polisin Taksim'i boşaltmak için başlattığı o son ve korkunç saldırı kapıya dayanmıştı, görüntüler kahrediciydi. Biz hâlâ göz ucuyla ekrana bakıp, bir yandan da aşağıda bizi bekleyen taksiciyi kızdırmamak için bavullarımızı sürüklemeye başlamışken, jandarma 'toma'larının da müdahaleye katıldığı haberleri çalındı kulağımıza. Kapı aralığından son kez kafamızı uzattığımızda, yanılıp da askeri alkışlama gafletinde bulunan bir grubun jandarma 'toma'sının suyuyla ezildiğini gördük. Memleketteki kıyamete dair aklımızda kalan son görüntü oldu bu.

Berlin'e karmaşık duygularla inmiştik. Ardımızda, çocuklarımızın da içinde olduğu yanan bir ülke bırakmış, çok değil, birkaç gün içinde başlayacağına emin olduğumuz cadı avına kimleri kurban verebileceğimizi düşünürken oldukça yıpranmıştık. Bir yandan da suçluluk duygusuyla ezilmiş haldeydik. İlk birkaç günümüz şaşkın ve öfkeli bir ruh haliyle internet başında, memleketten haber aranmakla geçti. Sonra nihayet sahaya inmek için gereken motivasyonu sağlayıp 'Kotti'de yeniden yeryüzüne çıkınca oranın da bir nevi küçük Taksim olduğunu görüp şaşırдық. Skalitzer Caddesi'nin hemen köşesinde bir çadır kurulmuş, sokak lambaları, duvarlar afişlerle süslenmişti. Memleket kökenli Alman ta buralardan Gezi'ye küçük bir göz kırpmış, 'her yer direniş' sloganının cazibesine kapılıp kolları sıvamıştı.

Gezi Parkı protestolarının Berlin versiyonu Türkiye'deki gibi acılı, dumanlı, şiddet yüklü (değildi) tabii ki. Gaz maskesi takmanıza, tertibat dösen-

menize gerek yoktu. Gene her türden insan yan yana gelmiş yürüyordu, ama şiddetin esamesi okunmuyordu. Önde bir aracın içinde DJ Yavuz (Ak) setini kurmuş müzik yapmaktaydı. Arkamızda bir polis ordusu, kahvelerini yudumlayarak, ciddi fakat sakin bir edayla bizi izliyordu. Müziği sırtına vurup gezdiren derme çatma pikap sonunda Oranienplatz'da durduğunda, Görlitzer Bahnhof'tan bu yana slogan atarak yürüyen kalabalık meydanı çevreleyen yeşil alanda dans edip şarkı söyleyen renkli bir topluluğa dönüşmeye başladı. Yerlisi, turisti; kadim 'Kreuzberg Karışımı'nın güzel yelpazesini oluşturan hemen herkes oradaydı.. Ne yapmaya çalıştığımızı bilen bilmeyen toplanmış, eğlencenin tadını çıkarıyordu bir yandan da. Bir tür 'zamandan ve uzamdan bağımsız alternatif yaşama tecrübesi' diye tanımlanabilecek bildik 'Berlin kafası' devreye girmiş, protesto bir anda neşeli bir açık hava partisine evrilmişti. Kotti o gün herkesi bağrına bastı. Gevşeterek gerilmiş tellerimizi, bizim de gerginliğimizi azalttı. Artık işe koyulma zamanıydı.

İşimizin en önemli parçalarından biri, Kreuzberg'i tanımak, sokaklarına dalmak, dükkânlarında, meydanlarında insanlarına temas etmek, kısacası mahallenin o kendine has devinimini kavramaya çalışmaktı. İşte öyle günlerden birinde şahit olduğumuz bir olay bizi oldukça etkilemiş, göçmen olmanın ağır yükünü, insanın doğduğu topraklardan uzakta, hayatta kalabilmek için verdiği zorlu yaşam savaşının nasıl yıpratıcı, çileden çıkarıcı bir şey olduğunu bir kez daha, bu sefer çok daha derinden anlamamızı sağlamıştı. Oranienstrasse'den Hermanplatz'a doğru giderken meydanın solunda, büyük çadırlardan oluşan bir kamp vardı o günlerde. Bu çadırlar herkesin gözünün içine bakılsa, Afrika'dan kaçıp gelmiş onlarca mültecinin mesken tuttuğu bir göçmen kampı olarak Kreuzberg'in orta yerine konmuş; ilginç bir tezadı, Avrupa'nın göbeğinde görmeye alışık olmadığımız türden bir tecrit çemberini çiziyordu. Mahallenin eski sahipleriyle, yeni konukları arasında yaman bir gerilimin olduğu hemen ilk bakışta anlaşılıyordu gerçi, ama bir gün tesadüfen oradan geçerken bu iki grup arasında, sirenli, yanarlı-dönerli sağlam bir polis ordusunu kampın önüne yığacak kadar büyük bir kavga çıktığında irkildiğimizi, afalladığımızı çok iyi hatırlıyorum. Sonradan öğrendiğimize göre mültecilerle bir Türk aile arasında bir sataşma yaşanmış, sonra bir bıçaklama olayı gerçekleşmiş ve bir mülteci yaralanmış; derken bir Türk çocuğu mülteciler tarafından rehin alınmıştı. Polis hemen müdahale edip olayları yatıştırdı, iki yönden hızla yaklaşıp kaynayan iki grup arasına bir insan ve araç perdesi indirmişlerdi. Konumuz gereği 'bizim' çocukların arasında kalmıştık biz o gün. Gitgide kalabalıklaşan Türk gençleri, anladığımız kadarıyla kendi arala-

rında mülteci çadırlarına yönelik büyük bir darbe tasarlıyorlardı ayak üstü. Sokak bir anda, özgüvenleri, cakaları Mercedes'lerinin, BMW'lerinin açık pencerelerinden dışarı taşan onlarca Kreuzberg çocuğuyla dolmuş, otomobiller orta yere bırakılmış, kapılar havalı havalı kapatılmış, polis perdesinin ardındaki çadırlarında korku ve öfke dolu gözlerle, çaresizliğin o içler acısı çırpınısını sürdüren mültecilere yönelik küfürler ve tehditler meydanı titretmeye başlamıştı. Duvarın hemen dibindeki bu yoksul mahalleye ilk geldiklerinde tuvaletleri dahi olmayan yıkık dökük evlerde yaşam mücadelesi vererek yeni bir düzene ve çevreye alışmaya çalışan ilk göçmenlerin çocukları, şimdi mahallenin sokaklarına yayılmış, ipleri ellerine almış, bir köşeye sıkışmış bu yeni ve sahipsiz göçmen grubuna nasıl bir ders vereceklerini düşünüyorlardı. Dünya çok acımasızdı, yabancı olmak, köklerinden kopup savrulmak cehennemdi. İnsanın kötücül yanının, ezilmişliğinin tam da yanı başında durduğunu görmüş, sarsılmıştık o gün. Uzun süre oradan ayrılmadık. Upuzun bir kales parçasını anlamsızca yere vurarak bağırıp çağıran siyah çocuk sakinleşip gözlerini uzaklara dikene kadar çadırların karşısında dikilip durduğumuzu ve hiç konuşmadığımızı çok iyi hatırlıyorum.

Bu üç aylık süre zarfında, sokakta, markette, kuaförde, dönercide, kafede, özellikle de spatkäuf diye bilinen gecce dükkânlarında birçok Türk kökenli göçmenle karşılaştık, tanıştık, sohbet ettik. Hepsinin türlü çeşitli kaygıları vardı. İşleri güçleri farklıydı, tarihleri, geçmişleri, öyküleri de öyle. Bu insanları bir kalıba sokacak şeylerin sayısı az da olsa, nedendir bilinmez bir Türk'ü nerede görsek tanırız gibi bir hisle ayrıldık Berlin'den sonunda. Yani, dinlediklerimiz buradan eve yol olur olmasına da, diyorduk, tanıdığımız tüm bu insanları birbirlerinden ayıran pek bir şey yokmuş gibi geliyordu gene de. Tabii ki, maddiyonun diğer yüzüne bakmak gerekiyordu bunu anlayabilmek için. Onları birbirlerinden ayıran pek fazla şey yokmuş gibiyse eğer, bu, geçmişten günümüze onları birbirlerine bağlayan çok fazla şeyin olmasındandı belki de. İster istemez kalıplar üretiyordu beyin; göçmen, bir sepete konulmuş elma gibiydi. Şu hayatta ne zaman bir işe kalkışsak şablonların tehlikeli tuzağına düşmekten felik fellik kaçmaya çalışmış insanlar olsak da kategoriler aklımızı çelip duruyordu; sürekli çerçeveler çizmeye, genellemeler yapmaya yöneliyorduk. Belki anlamak için yeterli değildi bunlar, ama anlatmak için işe yarıyorlardı ne de olsa.

Bu kadar karmaşanın, farklılığın, çeşitliliğin arasında hepi topu iki tür Türk kökenli Alman vardı sanki bizim görüp tanıdığımız bu âlemde: biri, Almanya'ya ve Alman'a soğuk olanlardı; bu ikisine de kızgınlığı her dem sürenlerdi, bitmeyenlerdi. Diğer; eğrisi doğrusuyla Almanya'yı kabullenmiş, öze-

leştirisini yapmış, ununu elemiş, ama eleği duvara hiç asmamış olanlardı. İkincideki insan, iğneyi kendisine çuvaldızı başkasına batıran insandır. Hayatta kalmıştır, iyi bir işi ve parası vardır, üretmektedir. Hem göç tarihindeki, hem de kendi hikâyesindeki gedikleri görmeye, anlamaya, bunlardan dersler çıkarmaya meyillidir. Birincideki insan tutunmak isterken düşen, yahut tutunmayı hiç aklından geçirmemiş olandır. İşsizlik kısılcığında olsun, arada kalmışlık kapanına kısılmış olsun, yolun bir yerinde yürümekten vazgeçmiş olandır. Bundan bir mücadele, nadir de olsa belki bir direniş veya başkaldırı kültürü, farklı yaşayış tarzları üretenler de olmuştur muhakkak, ama tümünden kapanıp kaybolanların sayısı fazladır. Öyle ya da böyle, bu insanlar birden çıkarılır karşımıza şehrin bir yerlerinde. Berlin böylesine tanıdık, böylesine bizden bir kenttir aslında. Her köşe başına bir Türk izi kazanmıştır, daha göz göze geldiğiniz o ilk anda şak diye birbirinizi tanıyacağınızı bildiğiniz insanlar gezinir sokaklarında. Yakın, uzak, o türden bu türden fark etmez, hepsi ısrarla, inatla hep o aynı insanmış gibi gelir size bir biçimde; ancak saat çalışmaya başlayınca görebilirsiniz detayları.

Bizim saatimiz de çok sürmedi, tik tak etmeye başladı. Zihnimiz, 36'nın hikâyesini çizip duran işleyişine bir ara verip bazen, yarım asırdır oralara kök salmak için çırpınıp durmuş insanımız hakkında kendi önyargılarıyla savaşımaya girişirdi bazen. Bildiklerimizi gözden geçirmek, sınamak, tartıp ölçüp biçmek için soluklanıp, etrafımıza daha bir dikkatle baktığımız zamanlar çok oldu. Elbette yarım asır bir toplumsal fenomenin, hele hele üç aylık bir gözlemlerle eni konu tanımlanabilmesine, hakkında güçlü kuvvetli tezler, antitezler üretilmesine yetecek bir zaman dilimi değildir. Belki çok çok uzak bir mesafeden ve çağdan bakıldığında daha iyi tanımlanabilecek bir hızla değişmiş, ama bir yönüyle de ısrarla aynı kalmış bir toplumdaki bahsederken sözler yetersiz, kuramlar kifayetsiz kalıyor çoğu zaman. Neyse ki bu toplum üzerine yazılmış çizilmiş bir külliyat, değerli bir birikim var da, rehberliğine sığınıp gözlemlerimizi temellendirecek tutamaklar bulabiliyoruz. Sahipsizliğini kovalamak için eline aldığı her dalın ideolojik kalıplara dökülüp bağnazlığın kara gölgesinde kırıldığı hayatlar da gördük; dünyanın her kalıbını çiğneyen, her şablona kafa tutan, ben bir başkasıyım diyen yaşam sevdalıları da. Berlin'de kaldığımız günlerin arasına sıkışmış olan Ramazan ayında akşamları çoğu zaman, şehrin kuzeyinde, bir diğer Türk gettosu olarak bilinen Wedding'deki evimizin penceresinden dışarıyı seyrederken, koltuğunun altında ramazan pidesi, şıpidik terlikleriyle koştura koştura eve yetişmeye çalışan Türk çocuklarını görüp hüzünlendiğimiz de oldu. Kentin bir köşesinde, mü-

kemmel müzisyenlerin sahnesine çıkıp şarkısını söyleyen, şarkısını söylerken kara gözleri ıslıl ıslıl yanan genç bir göçmen kız için avuçlarımızı patlattığımız da. Tekmili bir arada, vuslat olan gurbetten memleket olan bir gurbete doğru zorlu bir koşu tutturmuş gidiyorlardı. Biz de bir süre bazen onlarla birlikte koştuk, bazen durup soluklandık, kimi zaman tam ortalarında kalıp sürüklendik, kiminde omuzlarına şöyle bir sürtünüp geçtik. Hikâyelerin hep birbirine karıştığını, birbirinin içinden geçip gittiğini, bir yerlerde kesişip, bir yerlerde savrulup uzaklaştığını işte o günlerde öğrendik.

İşte bunca hikâyenin içinde, bizim öykümüzün öyküsü Kottbusser Tor yakınlarında, Adalbertstrasse 4 numaranın önünde başladı. Burası 36 diye bilinen o meşhur çetenin eski buluşma noktası, bugünse 36 Boys adını kepenklerinde, vitrininde gururla taşıyan bir dükkânın bulunduğu noktaydı. Berlin'e önceki gelişlerimizde kurduğumuz gevşek bağlara güvenmekle pek doğru bir şey yapmadığımızı daha 36'nın kalbine indığımız o ilk gün anlamıştık. Birkaç gün boyunca yapacağımız görüşmeler için yana döne kendimizi anlatabileceğimiz insanları arayıp durduğumuzu çok iyi hatırlıyorum, ama Kreuzberg'de ve çevresinde geçirdiğimiz bu ilk günlerde daha önce tanıdığımız insanlardan birkaçıyla selamlaşabilmekten öteye geçemedik.

Daha sonraki günlerde U Bahn Schlesisches Tor istasyonu yakınlarında bir multimedya stüdyosu işleten Fevzi Tuncer'le konuşma şansını yakaladık ve ona derdimizi anlatabildik. Bizi dinledi, 36'nın hikâyesinin bir sosyolojik araştırma konusu olarak akademi tarafından benimsenmiş olmasından etkilenmişti. Fevzi Tuncer, bu kitapta hikâyesini anlattığımız 36 gençlerinden 4-5 yaş kadar büyüktü. Aslında 36'nın öncülü olan Şimşekler'in bir üyesiydi, ama Şimşekler dağılıp gittikten sonra da, özellikle müzikle olan bağı nedeniyle hep 36'ya teğet yaşamıştı. Özellikle hip hop ve elektronik müzik alanında bugünkü 36 sanatçıları için kayıtlar yapması, onlara stüdyolarını açması Fevzi Tuncer'i 36'lılar için önemli biri haline getirmişti. Onun sayesinde 36'nın kalbine ikinci bir dalış denemesi yaptık. Adalbertstrasse 4 numaradaki Muci Tosun'un dükkânında kendimizi, bizi kafasında devasa soru işaretleriyle dinleyen bu eski dünya kick box şampiyonunun önünde ürkek ürkek projemizi anlatırken bulduk. Tabii, hamimiz Fevzi Tuncer tam arkamızdaydı. Muci Tosun projeye oldukça ihtiyatlı yaklaşıyor, gençlik ve başkaldırı hikâyelerini bize anlatmak konusunda pek de istekli olmadıklarını ima eden şeyler söylüyordu. Sonunda ağzındaki baklayı çıkarttı ve 36 'efsanesi' için tasarladıkları ikbale erişmek noktasında dışarıdan gelen tekliflere karşı belli bir savunma mekanizması geliştirmek zorunda kaldıklarını anlattı.

36, 1997 yılından itibaren bir moda markası olarak para ve ticaret döngüsünün içine girmişti zaten, ama bu çemberi genişletmek, 36'nın marka değerinden daha büyük bir artı değer üretebilmek için bekleyen akbabaşlarla doluydu çevreleri. Bir çizgi film ve sinema projesi için 36'nın isim haklarını bir ajansa satarak kazıklanmaktan bir avukat arkadaşları sayesinde neredeyse kıl payı kurtulmuşlardı. Yahut mesela, bizzat grubun içinden, eski yoldaşlardan, yol arkadaşlarından bazıları, 36'nın çeşitli versiyonlarından oluşan farklı moda markaları üretmek için kolları sıvamıştı. Görünen o ki, gün geldi, 36 ile ilgili her projede ekipten birileri çıkıp da, şimdi bunun sonucunda biz ne elde edeceğiz, diye sormasa bile, bu işten kim ne elde ediyor diye işkilanmeye başladı.

2012 yılında El Cezire World'de yayınlanmak üzere hazırlanan bir televizyon belgeselinde grup yeniden büyük ölçüde, elbette bazı önemli eksiklerle, bir araya gelmişti, ama belgeselin çekiminden ve yayınlanmasının ardından tartışmalar yeniden alevlendi. El Cezire projesi beklentileri yeteri kadar karşılamamıştı; belli ki bu filmde, onlara yeni kanallar açabilecek otantik bir imajla çıkabilmeyi ummuşlardı. Eski 36'lular, küreselleşmenin rüzgârına kapılmış, sıra dışı yaşantılarıyla, isyanlarıyla, yazdıkları-çizdikleri-söyledikleriyle, kavgalarıyla, giyim kuşamları ve birbirlerine bağlılıklarıylailmekilmek örererek meydana getirdikleri 36 efsanesinden yarattıkları markanın etrafında belli belirsiz, dillendirmekten, ifşa etmekten utandıkları bir çıkar çatışmasına tutuşmuşlardı. Yeni yüzyılın o şaşaalı ilk yıllarının ardından hem birbirlerine karşı tetikte, tilki uykusunda, hem de dışarıya karşı kalkanlarının ardında yeni bir yaşam deneyimi kuruyorlardı. Sömürülmek istemiyorlardı; başkaları tarafından pazarlanmak, para konusu edilmek istemiyorlardı, ama kendi aralarında da birbirleri tarafından kazıklanmanın, yahut bir arkadaşları tarafından diğerlerini kazıklamakla suçlanma ihtimalinin korkunç kâbusunu yaşıyorlardı. Hemen o ilk günlerde az çok fark edebildiğimiz bu tedirginliğin sebebi gün geçtikçe, 36'nın bu eski zıpkın delikanlılarıyla konuşmalarımız ilerledikçe ortaya çıkacaktı. Birbirlerine ölümüne bağlılardı ve incinmekten, incitmekten, raconu çiğnemekten delice korkuyorlardı.

36'nın artık orta yaş duvarına merdiven dayamış elemanlarının bir başka korkusu da, hayatlarının belki de en hareketli dönemini yaşadıkları 80'li yılların sonundan itibaren çevrelerinde oluşmaya başlayan, memleketten ithal siyaset kavgalarıydı. Bu yıllar Türkiye'deki siyasi çatışmaların Almanya'ya taşındığı, Alman siyasetininse entegrasyon politikaları üretmek adına boşa kürek çektiği yıllardı ve bu akıntılar, bu dalgalanmalar çocukluklarının

Kreuzberg'i ile karşılaştırdıklarında, Berlinli bu ilk kuşağın çocuklarına biraz ürkütücü geliyordu. Birbirlerinin kapısından içeri sorgusuz sualsiz girdikleri komşularıyla aralarında büyük siyasi kara delikler açılmıştı. “Alevi-Sünni diye bir ayırım olduğunu 90'larda öğrendik biz”, demişti 36'lı bir dostumuz bir seferinde, “Ben o çetede omuz omuza kavga ettiğim, ciğerini bildiğim arkadaşımın Alevi olduğunu çok sonradan öğrendim. İslâmcı siyaset de, diğer hareketler de Türkiye'den ithaldir buraya. Ayrışmalar bundan sonra başladı, daha önce yoktu bu. Gene de biz burada, çocukluk ve gençlik yıllarımızın dayanışma, bütünleşme ve saygı ortamının getirdiği birlikte yaşama kültürüne çok önem veririz, çok sahip çıkarız buna. Bundan Türkiye'deki siyasetçilerin öğrenmesi gereken çok şeyler var. Bizi bölmeyi başaramadılar, ama orada işler çok kötü maalesef.”

Yeniden 36 duvarının önündeki o ikinci kuşatmamıza geri dönersek, orada kendimizi akademik kimliğimizle ve hikâye anlatıcısı olarak sunabilmenin nasıl çileli bir iş olduğunu hatırlatmama bilmem gerek var mı? Sanırım her hareket ya da topluluğun bir gün bir yerde karşısına çıkan çözülme ve yeniden var olabilme sorunu 36'lıların da yakasına yapışmıştı. Bu görmüş geçirmiş, bin türlü badire atlatmış, zaman içinde farklı yollara saparak, bata çıka hayatın yarısını kat edip yeni kaygılar sırtlanarak bugüne varmış adamların her birinin yeniden var olmaya, evrime değin farklı görüşleri vardı doğal olarak. Hayattan yeni şeyler öğrenmişler, bagaja yeni öteberi eklemişlerdi. Bazıları için bizim varlığımız şüpheli olduğu kadar maniplatif de olabilirdi. Kimin hikâyesini yazacaktık, bunu nasıl yapacaktık ve kimin sözüyle oynamaya başlayacaktı kalem kâğıdın üzerinde? Bu sorular kimilerinin kafasını kurcaladı. Artık tek bir 36 yoktu; o meşhur 'hadi' çılgılığı duyulduğu zaman sorgusuz sualsiz kavgaya koşan o delişmen oğlanlar yoktu artık. Muci Tosun, topolanın, burada bizim hikâyemize merak salmış birileri var, dediği zaman hepsi koşup gelmedi o yüzden. Soruyorlar, gözlüyorlar, iki adım geri atıp öyle bakıyorlardı. Uzun uzun anlatmak, ikna etmek zorundaydık her birisini. Birbirlerine benzedikleri o eski günlerin engin denizine yelken açmak, coşkularının, sevinçlerinin, dertlerinin, kederlerinin, isyanlarının, mücadelelerinin ve haykırışlarının izini sürmekti amacımız, başka da bir niyetimiz yoktu. Demek bunu çoğu kez hakkıyla anlatamadık ki, kimilerinin kabuğunu kırmak mümkün olmadı. Gene de bizi anlayanların sayısı, çelimsiz duvarının ardına çömelip kendini umutsuzca gizlemeye çalışanlara göre oldukça fazlaydı. Neyse ki fazlaydı da, bir kitap yazabilmenin de ötesinde, yeni dostlar edinmenin, yepyeni bir dünya tanımanın o muhteşem hazzını yaşayabildik sonunda.

Muci Tosun, “Bu kitap ‘best seller’ olur mu?” diye sormuştu bir seferinde. Ben de ona, “Sizin romanınızı ancak sizin içinizden birisi hakkıyla yazabilir,” demiştim. Bunu o gün sıradan bir şeyden söz eder gibi söylemiş olabilirim belki, ama zaman içinde şunu hissettim ki, bu insanlar için bir şeyler yapmak gibi bir iddiamız olamazdı gerçekten de. Sonunda yaptığımız işi daha çok kendimiz için yapmıştık; tanıtmak için değil, tanımak için, zenginleştirmek için değil, zenginleşmek için. Sanırım öyle de oldu, iyi ya da kötü kendi kırk yılımdan başka bir kırk yıl nasıl yaşanmış, bunu bir kez daha gördüm. İnsanca bir dürtüyle yola çıktıktan sonra, kahramanlık etmeden de, büyük işler yapmadan da, hatta bataklığa saplanıp yoldan çıksan bile anlatılmaya değer bir hayat yaşanabileceğini gördüm. Her görüşme bizim için, ortak bir geçmiş paylaşmanın büyüsunü açığa çıkaran renkli bir deneyim oldu. Tayfanın elemanlarıyla her karşılaşma, onları bugünkü halleriyle, karşımızda uslu uslu oturan insanlar olarak görmekle, yirmi yıl öncesinin o zıpkın gibi yerinden fırlayıp uçan ateşli delikanlıları olarak hayal etmek arasında gidip geldiğimiz heyecanlı bir macera gibiydi. Daha çok resmî toplum için, ama kimi zaman da akademi için, hatta yaşlıları arasında okuyup yazanlar, çete yaşantısına teğet geçip, ‘düzgün’ bir hayat çizgisine girme yolunu seçenler için bile, onlar yoldan çıkmış, başıboş sokak serserileriydi belki. Kreuzberg çocuğu olmak, çatışmayla, başkaldırı ve isyanla, suçla özdeş görülüyordu. Eleştiriden çok, bir tür küçümseme, hor görme çemberi içine sokulmaya çalışıldıklarından olacak, ‘yoldan çıkma’nın detaylarını; kavganın, çatışmaların, uyuşturucu batağında çırpınışların izlerini gizleme, bunların yerine o günlerin, kendileri için güzel ve iyi hatıralarla dolu yönlerini yerleştirme eğilimi ön plana çıkıyordu görüşmelerde daha çok. Önce bir aile ve dayanışma ruhuyla kurdukları ‘ortaklar’ yaşantısını konuşuyorduk. O efsanevi birlik duygusunu, hip hop kültürünün sanatla, yaratıcılıkla, isyanla bezeli renkli dünyasını vitrine taşıyorlardı. Sonra görüşme bir hesaplaşmaya evriliyordu yavaştan, içten bir ‘günah çıkarma’ seansı başlıyordu. Hiç unutmuyorum, o hızlı delikanlılardan birisi, “Çok şükür mühür kırıldı, yaşarken Allah’ı buldum,” demişti, “bu dünyadan göçüp gitseydim eğer, öte tarafta yaptıklarımın hesabını nasıl verirdim bilmiyorum.” Yapıp ettiklerini işittikçe gerçekten de irkiliyorduk, ama onları karşımızda öyle sakin ve gülümseyen halleriyle gördükçe de şaşırıyorduk bu kez. Korkutucu insanlar değillerdi, nobran ya da tehditkâr bir havaları yoktu kesinlikle. Geçmişin o muzaffer günlerinin, o renkli çocukluk ve gençlik yıllarının tatlı hayaline kapılıp gitmiş, nostalji yüklü, melankolik adamlardı. Onları bu halleriyle tanıyıp dost olduğumuz için kendimizi şanslı saymalıydık.

Almanya'ya işçi göçü tarihinin, 36'lıların da içinde olduğu bu belki de en talihsiz kuşağı için çok şey yazılıp çizildi. Onlar için 'kayıp kuşak' yakıştırması yapıldı, 'arada kalmışlar' denildi. Gerçekten de öyleydi. O ki, bir sırat köprüsünde yaşamışlardı hayatı, köprünün altı cehennem, karşıda ıslık ıslık bekleyen yer düşsel cennetleriydi. Oraya hiç ulaşamadılar. İki dünya arasında salınıp durdular. Yolda düşenler çok oldu, cehennemi köküne kadar yaşadılar. Gene de hiç arkalarına bakmadılar. Annelerinden babalarından çok farklıydılar, göç eden onlar değildi ama, yükün çoğunu kendileri sırtlandılar. İşte bu kayıp kuşağın, kayıp çocuklarını bulmak heyecanlı, dünyalarına girmekse güzeldi. Öyle ya da böyle, hayatta kalmışlardı ve söyleyecekleri vardı, anlattılar. Biz de yazdık - çizdik, hikâye ettik dilimiz döndüğünce. Tarihe küçük de olsa bir not düşebildiysek ne mutlu.

Teşekkür etmek istediğim insanlar var tabii ki. Onları unutamayız. Başta Fevzi Tuncer ve Muci Tosun. Onlar olmadan kapıların kilidini açamazdık. Bize inandıkları için, destekleri için binlerce teşekkürler. Bir zihin açıcı olarak, önce Kreuzberg Müzesi'nde eşelenirken sesiyle karşımıza çıkan, sonra da varlığıyla, bilgisıyla, deneyimiyle ve bütün bu meziyetlerini tevazuyla bize aktararak bu yolculuğun yoldaşlarından birisi olan Ercan Yaşaroğlu abimize de teşekkür ediyoruz. İki genç dostumuza, Talat Alp'e ve Gözde Böcü'ye minnettarız. Enerjileriyle bizi sürüklediler, her gediği kapattılar. Mesela bu kitabın ilk bölümü Gözde Böcü'nün değerli katkılarıyla ve işbirliğiyle yazıldı. Frei Üniversitesi Türkoloji Enstitüsü ve onun değerli başkanı Prof. Dr. Claus Schönig bize kapılarını açtı; enstitü sekreteri Figen Tekbaş DAAD'la ilişkilerimizi düzenledi. Çalışmanın en kritik noktasında, fotoğraf seçimi aşamasında Erik Steffen devreye girdi. Kreuzberg üzerine, 'Swarzbuch Kreuzberg – Kreuzberg Kara Listesi' gibi çok değerli çalışmaları olan Steffen sayesinde hem Siebrand Rehberg'in hem de Peter Gormanns'ın özel arşivlerinden fotoğraflara ulaştım. Özellikle Rehberg 70'li yılların Kreuzberg'inden insan manzaralarını gözler önüne seren bir sergiyle dikkat çekmişti. Daha sonra, 2014 yılında; 'Berliner. Signs of Awakening. Photographs of Berlin from the Early 1970's – Berlinli. Uyanış Emareleri. 1970'lerin Başından Berlin Manzaraları' adlı kişisel sergiye imza attı. Kapakta yer alan fotoğraf Rehberg'in objektifinden yansıyan eşsiz bir Kreuzberg enstantanesi sunuyor. Onun fotoğrafları bu kitaba gerçekten de ayrı bir değer kattı. Nazımızı çeken, işimizi kolaylaştıran, dostluğunu esirgemeyen herkese minnettarız kısaca. Sırf onlar için, bize kol kanat geren, kalbini ortaya döken dostlar için hakkıyla yazabilmiş olmayı dilerim bu kitabı.